

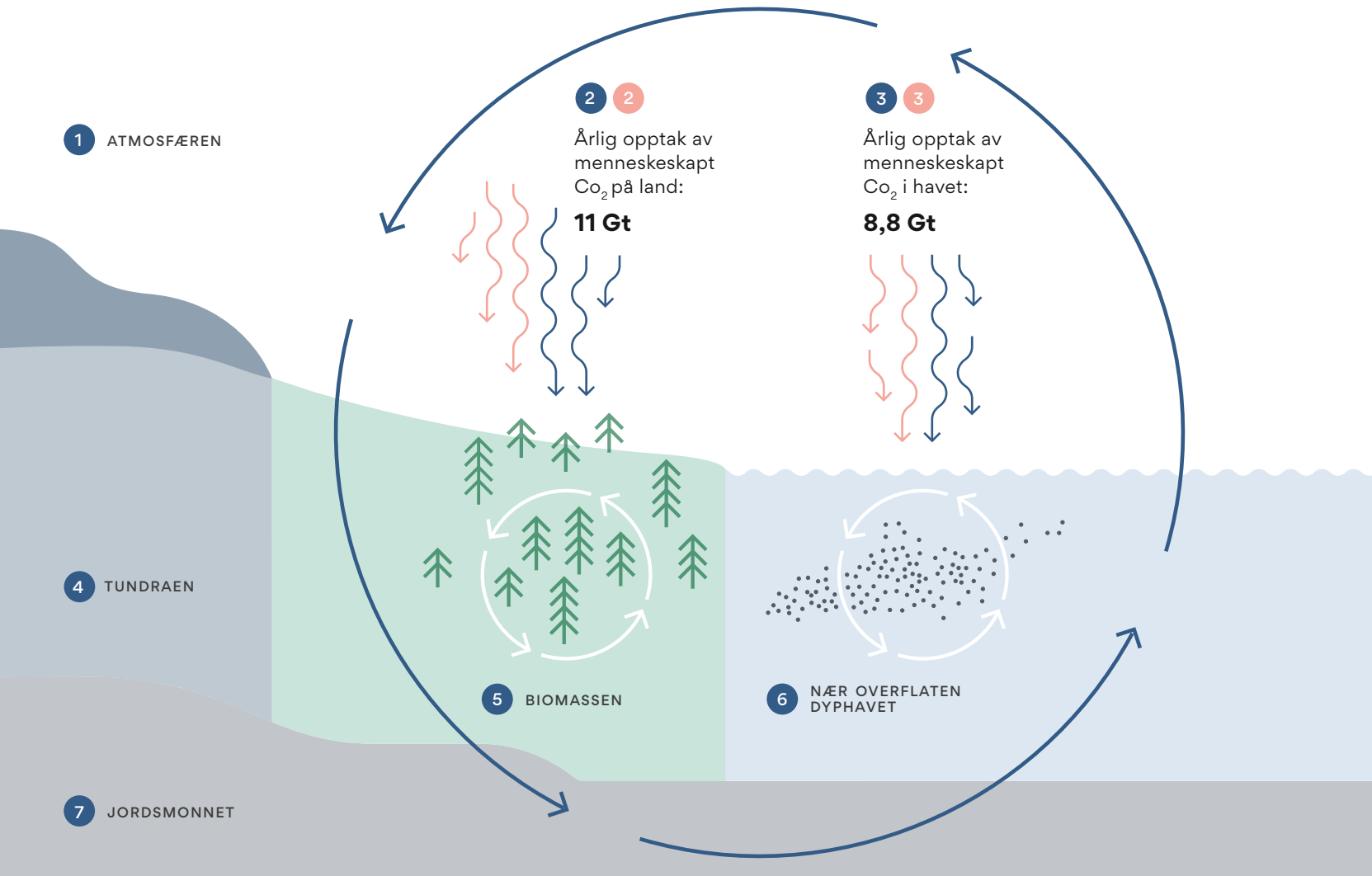
Derfor blir klimaet varmere

TEKST: ARE OLSEN OG LARS URSIN

NATURLIGE
KOMponenter

MENNESKAPTE
KOMponenter

Gt GIGATONN

1 **ATMOSFÆREN:** I dag er det rundt 3 125 gigatonn (Gt) CO₂ i atmosfæren, omtrent 963 Gt mer enn i førindustriell tid. Denne økningen i atmosfærisk CO₂ er av de viktigste årsakene til de pågående klimaendringene.

2 **ATMOSFÆRISK CO₂** blir kontinuerlig tatt opp av økt skog og plantevekst gjennom fotosyntesen, hovedsakelig om sommeren. Om vinteren dominerer respirasjonen, og mesteparten av CO₂-mengden som

er bundet opp blir tilbakeført. I dag tar økt skog og plantevekst opp rundt 11 Gt mer CO₂ årlig sammenlignet med førindustriell tid.

3 **UTVEKSLING** av karbon mellom havet og atmosfæren skjer fordi CO₂ er en gass som er løselig i vann. Høyere andel av karbondioksid i atmosfæren fører til at mer CO₂ løses opp i havet, en prosess som igjen fører til havforsuring.

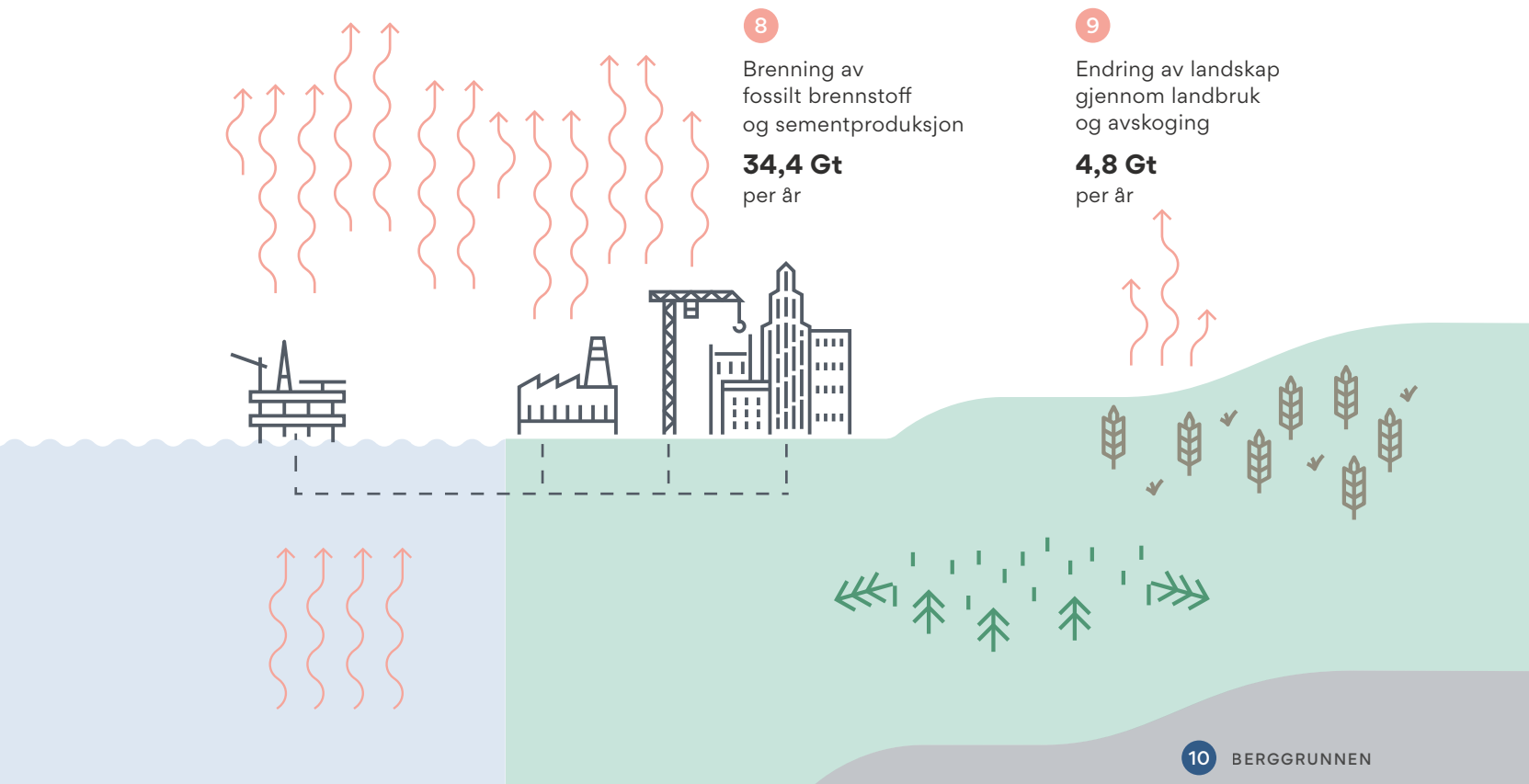
4 **TUNDRAEN:** Karbon tilsvarende rundt 5 500 Gt CO₂ ligger lagret i den nordlige permafrostregionen. Dette er mer enn tre ganger så mye karbon som i den landbaserte vegetasjonen, eller rundt 150 år med dagens menneskeskapte CO₂-utslipp.

5 **BIOMASSEN:** Karbon tilsvarende omtrent 9 200 Gt CO₂ er lagret på land, særlig i form av vegetasjon og jordsmonn.

Karbon utveksles mellom organismer, luft, jord og vann hele tiden. Dette kaller vi karbonsyklusen.

Syklusen har både menneskeskapt og naturlige bidrag. Når vi brenner karbon, dannes CO₂ som er en drivhusgass. Vi trenger drivhusgasser for å holde på

varmen fra solen. Men når vi brenner fossilt karbon, for eksempel når vi kjører bilsbil, øker mengden CO₂ i syklusen, og vi får global oppvarming.

KILDE
Global Carbon Budget 2017

6 NÆR OVERFLATEN tar marint plankton opp oppløst CO₂ gjennom fotosyntesen. Planktonet synker senere til dyphavet, som gir langtidslagring av karbon. Utvekslingen av CO₂ fra overflaten til dyphavet er også styrt av havsirkulasjonen og blanding i havet. Dyphavet lagrer store mengder karbon, tilsvarende omtrent 135 900 Gt CO₂, i form av oppløst uorganisk karbon. I havets overflate finner vi til sammenligning bare 3300 Gt.

7 JORDSMONNET binder store mengder CO₂ i form av tidligere biomasse som lagres på landjorden. Karbon fra vegetasjon omdannes til CO₂ eller metan, som begge er klimagasser. Balansen mellom utslipp og deponering av klimagasser i jordsmonnet er avhengig av vegetasjonstype, kultivering, fuktighet og temperatur.

8 BRENNING av fossilt brennstoff og sementproduksjon står for utslipp

av omtrent 34,4 Gt CO₂ til atmosfæren årlig.

9 ENDRING av landskap gjennom landbruk og avskoging fører til at mer CO₂ blir sluppet ut i atmosfæren.

10 BERGGRUNNEN: Gjennom millioner og milliarder av år, har tidligere biomasse, via jordsmonnet, blitt lagret i sedimentære lag i berggrunnen. Dette kjenner vi i dag som kull- og oljeforekomster.